

Geachte aanwezigen,

Eind vorig jaar heeft de Rijksoverheid een rapport gepubliceerd van de commissie Bedrijfsvoering, Auditing Decentrale Overheden. De BADO. De BADO bestaat uit deskundigen van bijvoorbeeld gemeenten, provincies, de VNG, de beroepsorganisatie van accountants (NBA), accountantskantoren en het Rijk.

In de "Notitie Rechtmatigheidsverantwoording"¹ schrijft de BADO: de rechtmatigheidsverantwoording betreft de naleving van de regels. Regels die belangrijk zijn voor het financiële reilen en zeilen van gemeenten. Eerst bracht de accountant verslag uit aan de gemeenteraad, maar sinds vorig jaar is dat de taak van het college van burgemeester en wethouders. Om haar controlerende en kaderstellende rol beter te kunnen vervullen, gaat de raad in gesprek met burgemeester en wethouders.

Welke regels moeten gemeenten naleven? De voorwaarden voor subsidies en Europese bestedingen, bijvoorbeeld. Uit het BADO rapport blijkt: de gemeente Rotterdam heeft de bestedingsregels voor meer dan 13,5 miljoen euro overtreden. Rotterdam heeft fouten gemaakt. Hierdoor was de boekhouding niet op orde. Bij aanbestedingen oordeelt een accountant overeenkomsten. Ook wanneer die geen fouten bevatten, kan sprake zijn van een onrechtmatige daad (BW 6:162²).

Neem een Europese aanbesteding van de gemeente Enschede. Hierdoor is Enschede, sinds 2017, de eerste en enige Nederlandse gemeente met circulair economisch verantwoorde koffie en thee. Dat wil zeggen dat de wegwerpbekers, verpakkingen en koffieprut geen restafval meer zijn maar duurzaam worden hergebruikt. In 2017 hebben Enschede en Jacobs Douwe Egberts een overeenkomst afgesloten. Sindsdien ben ik het levende bewijs dat de gemeente en JDE een wanprestatie leveren. De wanprestatie, die Enschede zo'n 285.000 euro per jaar kost, veroorzaakt financiële-, milieu-, en reputatieschade.

Koffie is de motor van de overheid. Koffie komt uit landen die we graag bananenrepublieken noemen. Omdat corruptie regeert en de overheid zich boven de wet plaatst, hebben bananenrepublieken een slechte reputatie. In Nederland worden transparantie en het schenken van duurzame koffie steeds belangrijker. Bedrijven en overheden die geen zuivere koffie schenken, houden zich bezig met greenwashing. Dat is slecht voor het imago en een ondermijning van het respect en vertrouwen in de overheid en de volksvertegenwoordiging.

De koffie en thee die publieke dienaren en volksvertegenwoordigers drinken wordt betaald met publiek geld. Toch heeft niemand moeite met contractbreuk. Is dat normaal? Is het moreel en ethisch verantwoord? Nee! Sterker, iedereen die weet dat sprake is van een wanprestatie, wordt bij elke slok koffie en thee uit zo'n wegwerpbeker medeschuldig aan een wanprestatie die financiële-, milieu-, en reputatieschade veroorzaakt.

Mocht u twijfelen aan mijn zienswijze: Enschede heeft een Ethische Commissie die antwoord geeft op morele en ethische vragen.

Hartelijk dank voor uw aandacht.

Karin Vaneker

¹ Notitie Rechtmatigheidsverantwoording (6 december 2023): <https://open.overheid.nl/documenten/e9651b77-5f6d-45f9-bfd3-6c9e2f7022e5/file>

² "Als onrechtmatige daad worden aangemerkt een inbreuk op een recht en een doen of nalaten in strijd met een wettelijke plicht of met hetgeen volgens ongeschreven recht in het maatschappelijk verkeer betaamt, een en ander behoudens de aanwezigheid van een rechtvaardigingsgrond." Burgerlijk Wetboek 6. Artikel 162. <https://shorturl.at/eFU07>